

Szakmai nap a Gyulaj Erdészeti és Vadászati Zrt.-nél

Az Országos Erdészeti Egyesület Erdőhasználati Szakosztálya az idei első terepi programját a Gyulaj Erdészeti és Vadászati Zrt. Hőgyési Erdészeténél töltötte 2018. május 24-én. A házigazda a területen zajló komplex tölgygazdálkodás eddigi tapasztalatainak bemutatását vállalta, élénk szakmai egyeztetést, eszmecserét várva. Az ország minden részéből érkező, közel 35 fős csoport tagjai Lengyel-Annafürdőn, a Turisztikai és Természetismereti Központnál találkoztak, ahol rövid köszöntővel Antli István termelési és kereskedelmi vezérigazgató-helyettes nyitotta meg a szakmai napot.

Az Erdőhasználati szakosztály egy olasztölgy elegyes állományban

A köszöntőt követően rögtön a terepi program kezdődött, elsőként egy *kocsánytalan tölgy magtermelő állomány* megtekintésével. Gál László erdőművelési és közjóléti ágazatvezető ismertette az erdészet állomány- és korosztályviszonyait, melyben kiemelte, hogy jóval kevesebb tölgyállománnyal rendelkezik az erdészet, mint amit a termőhelyi adottságok lehetőségként biztosítanak.

Ennek legszembetűnőbb aránya az idősebb korosztályban található, ezért kiemelt feladatként már több évtizede igyekeznek a helyi adottságoknak leginkább megfelelő kocsánytalan tölgy szaporítóanyag forrását kialakítani.

Első lépésként a legjobb morfológiai bélyegekkkel rendelkező, a szinte utolsó idős tölgyállomány magtermelő állománnyá átalakítása és kezelése történt meg, 80 éves korban. A sűrűn tartott állományban – közel 120 db/ha mértékben – törzsfahálózat kijelölése zajlott, a legszebb koronával és törzsszel rendelkező egyedek felkutatásával.

A törzsfák koronájának fejlődése érdekében jelentős mértékű, közel 65%-os záródásra történő gyérítés történt 15 évvel ezelőtt, mely komoly szakmai dilemmát okozott a helyi szakembereknek.

Második lombkoronaszint hiányában csak a cserjeszintben található ezüst hárs gyors növekedésében bízhattak, mely reményeik szerint a törzsárnyékolást mielőbb biztosítani fogja. Az első beavatkozást követően a visszamaradt állományban jelentős víz-hajtásképződést indult be, mely egyes fák száradásához vezetett.

A gyérítést követően két-három évente, összesen három alkalommal volt szükség egészségügyi termelésre, mindez úgy végezve, hogy a cserjeszintből feltörekvő ezüst hárs állomány kevésbé sérüljön. A kíméletes fakitermelés és a felnövekvő ezüst hárs állományban történt tisztításnak köszönhetően közel 10–12 méter magasságba tudott igen gyorsan felnőni az ezüst hárs, mely már elegendő törzsárnyékolást biztosított a kocsánytalan tölgy főállományának.

Ezzel párhuzamosan a tölgyek további víz-hajtásképződése és kiszáradása lelassult és napjainkra már egy két-szintes, egészséges kocsánytalan tölgy állomány alakult ki. A jelentős gyérítésnek köszönhetően a makktermés megnövekedett, szinte minden évben van gyenge-közepes termés, cca. három-évente pedig jó termés is várható.

A gyűjtött makk átvétele a helyszínen történik, folyamatosan ellenőrizve a minőséget és a szedést. A közel 15 hektáros területen 30–100 q makk gyűjtése történik évente, évről-évre függően, melyet az erdőgazdaság használ fel teljes mértékben, főleg cseres, hársas, gyertyános konszociációk erdőszerkezet-átalakításai során.

Mivel idős kocsánytalan tölgy állománnyal sajnos még kevésbé rendelkezik az erdészet, a meglévő tölgyállományok erdőfelújításaira kiemelt figyelmet fordítanak.

A terepi program következő állomáson Horváth Csaba erdőművelési és fahasználati műszaki vezető ismertette egy negyven hektáros tölgy, bükk, cser, hárs és gyertyán elegyes, igen változatos domborzatú erdőtömb természetes erdőfelújítási munkálatait.

A területen 20 éves időtartamban elhúzódó fokozatos felújítást terveztek, csak az egyes újulathelyek körüli bontással, majd 0,5–2,0 hektáros végvágásokkal. Ennek köszönhetően egy igen heterogén, több évre elnyúló erdőfelújítást kaptak.

A tölgyújulatot közel három évig tartották a bontott állomány alatt, közben a szokásos sarjvágások mellett a liszt-harmat ellen, évente akár több alkalommal is védekeztek hāti motoros permetezőgéppel. Ennek köszönhetően a csemeték töve és hajtásai megvastagodtak, végvágást követően pedig azonnal, robbanásszerűen növekedtek és pár év alatt elérték az 1–1,5 méteres magasságot. A bükk elegyes állományokban az ápolások során törekednek a tölgy javára, de a bükk rovására történő sarjvágásokkal.

Harmadik megállóhely egy dombtetőn volt, ahol egy sekély termőrétegű, karbonátmaradványos barna erdőtalajon található olasz molyhos tölgy (*Quercus virgiliana*) elegyes állományát tekintették meg.

Bükk elegyes kocsánytalan tölgyes természetes erdőfelújításában

Gál László ismertette, hogy a Gyulaj Zrt. területén számos, faanyagtermelést nem szolgáló üzem módú, hasonló állapotú olasz tölgyes található, de igen szétszórott, kis területű foltokban, elsősorban cserrel, mezei juharral elegyedve, déli fekvésben vagy száraz dombtetőkön.

Fakadó levelének fonákján és a hajtáson a molyhosság jellegzetes, úgy, mint a molyhos tölgnél, de a levél nagyobb és a levél színe fényesebb, kopaszabb mint a molyhos tölgyé. Termésének kocsánya változó, 1–3 cm hosszú is lehet. Kérge is jellegzetesen, durván, mélyen repedezett.

A molyhos tölgyhöz képest jóval jelentősebb fatömeggel és szebb törzsalakkal bírnak, bírják a száraz, meszes, déli fekvésű termőhelyeket is, ezért a közelgő *klimaváltozás* során ennek a fajnak a szerepe jelentősen felértékelődhet majd.

A faj változatossága feltételezi azt, hogy a termőhelyi viszonyok változását is jól viseli. A cserét kivéve a tölgyfajokkal képes hibridizálódni, különböző termőhelyű igényű változatot hozva létre. Amennyiben az erdészeti klímamodellek igaznak bizonyulnak, akkor a dombvidéki kocsánytalan tölgyeseknek és a cseres-tölgyeseknek legalább egy fokkal szárazabb termőhelyen kell majd megélniük, így klímarezisztens fajaként az olasz molyhos tölgy alternatíva lehet a célállomány módosuláshoz.

Ehhez viszont jelentős mennyiségű szaporítóanyagra lesz majd szükség, már akár 40–50 év múlva. Makkjának üzemi mértékben történő gyűjtése a faj elszórtsága miatt jelenleg szinte lehetetlen. Faanyaga értékben biztosan

nem fogja elérni a kocsánytalan tölgyet, de nemes tölgyként értékesebb lesz a tűzifánál és képes ágtiszta, egyenes törzset nevelni.

Mesterséges, zárt állományban való neveléséről nincsenek hazai adatok, de a jelenlegi törzsalakok vizsgálata során többször találtak értékes egyedeket. Későbbi kutatása és termesztésbe vonása elkerülhetetlen. A faanyagtermelést nem szolgáló erdők az intenzív vadgazdálkodás mellett nem tudnak természetesen felújulni, melyet az olasz tölgy makkjának kellemes, vadcsalogató íze csak tovább fokoz.

Egy monda szerint a római birodalom légiói a gesztenye helyett is ezt a makkot fogyasztották. Jót derültek a kollégák, mikor kiderült, hogy ahol ép-

pen álltak – egy olasz tölgyfa alatt a dombtetőn – az egy késő bronzkori földvár sáncának kapubejárata valójában, de természetesen elvetették azt a teóriát, hogy akkor már az avarok is ezen olasz tölgy alatt falatoztak a makkból. A Gyulaj Zrt. felismerte ennek a fajnak a jelentőségét és az utolsó fellelhető olasz tölgy állományait felmérte, zömében kerítés mellett génrezervátumokat alakítanak ki belőlük.

Továbbá egyes törzsfákról külön-külön makkot gyűjtenek, melyből csemetekertben olasz tölgy csemetéket nevelnek, melyek egy későbbi géngyűjtemény és magoncplantázs létesítéshez biztosítanak majd ültetési alapanyagot. Így képzelhető csak el, hogy 40–60 év múlva akár nagyobb mennyiségben is tudják biztosítani az olasz tölgy szaporítóanyagát a klímaváltozás miatti célállomány-módosításokhoz.

A Szentkúti kunyhó-ökoháznál kemencében süt langalló elfogyasztását követően folytatódott a terepi program, immár egy kocsánytalan tölgy plantázs megtekintésével.

A plantázs kialakítása a magtermelő állományok kialakításával párhuzamosan történt a 2000-es évek elején, felkészülve arra, hogy a magtermelő állományok fenntarthatóságának is vannak időbeli korlátjai, így a legértékesebb, legszebb morfológiai bélyegekkel rendelkező egyedek genetikai állományának átörökítése végett, az erdészet területén fellelhető utolsó tölgyállományokban jelöltek ki 80 db törzsfát.

A kijelölt törzsfákról oltógallyakat lőttek le sörétes puskával, majd egy tölgy oltására szakosodott kertésznél húszszo-

Kocsánytalan tölgy magtermelő állomány ezüst hárs második szinttel, ősszel

ros ismétlésben készültek a kocsánytalan tölgy oltványok. Sajnos az oltványok megeredése, még több év elteltével is kétséges, ezért a 2000-es években több alkalommal is pótolni kellett.

Az egyes törzsfák oltásra való hajlandósága is nagyon változatos képet mutat. Az 5,4 hektáros területen közel 60%-os jelenleg a megeredés, a legéletesebb példányok már 5–6 méter magasságúak és két-három éve már teremnek is. A meglévő, legerősebb, legjobban termő oltványokról szedett újabb oltógallyakkal, vagy makkjukból nevelt csemetével igyekeznek a későbbiekben is pótolni az üres helyeket.

Makkot károsítók ellen még nem végeznek vegyszeres védekezést, jelenleg kaszálják csak a területet, frissítik a klóntérképet és készülnek a pótlásra. A még csak pár méteres magasság és az alacsony megeredés ellenére tavaly már sikerült 5 q makkot gyűjteni a területről, ami bizakodóvá teszi a helyi szakembereket, hogy elit szaporítási fokozatú kocsánytalan tölgy szaporítóanyagot állítsanak elő a közeljövőben, ezzel is segítve a minőségi fa-termelést az erdészeti területén.

Utolsó állomásként a *Lengyel-Anna-fürdői parkerdőben* található, átalakító üzemmódú bükk, tölgy, cser, hárs,

Olasz tölgy friss hajtása

gyertyán elegyes erdőket tekintették meg a Szakosztály tagjai.

A közel 70 hektár bekerített terület kiserleti státuszban működik és közvetlenül a közjóléti ágazat szakemberei végzik a vágásjelölést és irányítják a munkálatokat.

2008 óta folynak folyamatos erdőborítást célzó munkálatok, melyben a visszatérés 5 évente léknyitással és 10 évente gyérítéssel és léknyitással történik a közel 60 éves, igen heterogén, vegyes állományképző erdőtömbben.

Az elmúlt 10 évben a területen látványosan megnövekedett az újulat száma,

azonban a léknyítások során az igen agresszíven növekvő ezüst hárs miatt csak kevés foltban vette át a főszerepet.

A csoport tagjaival egyetértve a hangsúlyt a javafák kijelölésében látják, melynek érdekében kell végezni továbbra is a nevelővágásokat és az idővel egyre korosodó javafák tömegtermésével képzelhető el csak a folyamatos átalakulás és megújulás.

Azokban a lékekben, ahol nem jelenik meg az újulat, továbbra sem jelent gondot, mivel a lékek mérete oly kicsi (max. egy fa magasság átmérőjű), hogy idővel a környező fák lombzatuk növelésével benövik, várva azt a kedvező pillanatot, mely során a környező javafák újra beszórják makkjaikkal a területet és ismét fényt nyithatunk az újulatnak.

A lengyel-annafürdői vendégházban elfogyasztott vacsora után a Szakosztály tagjai útnak indultak. Tartalmas, szakmai tapasztalatokban bővelkedő napot tudhattak maguk mögött, melyhez közben mindannyian hozzáfűzheték észrevételeiket és elmondhatták a saját helyi példájukat, ezzel is segítve a tolnai erdészek munkáját.

Gál László

erdőművelési és közjóléti ágazatvezető
Gyulaj Erdészeti és Vadászati Zrt.

Egyesületi választások 2018

Tisztelt Tagtársak!

Az alábbiakban az Országos Erdészeti Egyesület 2018. évi tisztújító választásának legfontosabb eseményeire és időpontjaira hívjuk fel a figyelmet:

❖ Helyi csoport választások határideje:

2018. szeptember 28.

Választanak: küldötteseket, helyi csoport tisztségviselőket
Ajánlást tesznek: elnökre, régióképviseelőre, az ellenőrző Bizottság elnökére és tagjaira

❖ Szakosztályi választások határideje:

2018. szeptember 28.

Választanak: szakosztály tisztségviselőket
Ajánlást tesznek: elnökre, az Ellenőrző Bizottság elnökére és tagjaira

❖ Országos tisztújító küldöttgyűlés:

2018. november 28., szerda, 10 óra

A választásokkal kapcsolatos információk és az Országos Választási Bizottság tagjainak elérhetőségei megtalálhatók a www.oee.hu honlap/Egyesületi választások 2018. menüpontjában.

Az Országos Erdészeti Egyesület Országos Választási Bizottsága